

Tanja Ignjatović i Bobana Macanović

UTICAJ NA KREIRANJE PRAKTIČNE POLITIKE¹

U okviru Programa razvoja dobrih praksi u oblasti nasilja u porodici, pored redovnih projektnih aktivnosti, aktivno smo se uključivale u proces komentaranja i uticaja na praktične politike, posebno u oblasti socijalne zaštite i drugim oblastima koje imaju dodira sa nasiljem u porodici, nasiljem prema ženama i rodnim pitanjima.

Verujemo da je važno da različite, zainteresovane društvene grupe učestvuju u koncipiranju javne politike, u rešavanju konkretnih problema i unapređenju stanja u zajednici, jer izabrana rešenja imaju uticaj na celo društvo. Konsultativni procesi i javne rasprave pružaju priliku da se sagleda složenost problema, kao i različite mogućnosti rešenja. Učesnicima koji su direktni izvršioci budućih politika i strategija to daje priliku da iznesu argumentacije i da traže javnu podršku za svoje preporuke. Razmatranje raspoloživih opcija, a posebno procena posledica različitih opcija, omogućava predlaganje i usvajanje najboljih rešenja. Tako, ceo proces kreiranja praktične politike odražava težnju ka demokratizaciji i decentralizaciji odlučivanja i upravljanja javnim službama.

Uticaj na promenu praktične politike pojavio se kao nužna aktivnost za rešavanje problema na širem društvenom planu i uspostavljanje adekvatnog modela koordinirane akcije. Nastojanje da se na identifikovane potrebe žrtava nasilja u porodici odgovori adekvatnim uslugama službi u zajednici ogledalo se kroz napor da predložene promene principa, procedura i postupaka budu prihvaćene od donosilaca odluka.

Neke od naših projektnih aktivnosti vodile su rešenjima koja nadilaze odgovornost direktnih izvršilaca/teljki i koja traže podršku rukovodilaca/teljki na različitim nivoima, ili uticaj na sistemske promene. Povod naših obraćanja predstavnicima vlade ili donosiocima odluka na različitim nivoima bile su potrebe za promenom svakodnevne prakse službi zbog novih zakonskih rešenja, uvažavanja iskustva profesionalaca/ki ili opažanja prepreka u ostvarivanju promena. Učestvujući u koncipiranju dobrih praksi u oblasti zaštite od nasilja u porodici, posebno u odnosu na zaštitu žena, inicirale smo promene politike, procedura i postupaka u okviru postojećeg sistema. Naši predlozi su bili u skladu sa najavljenim reformama organizacije i standarda rada službi i nudili su potrebna znanja, veštine i specifične «alate» za rad. Da bi inicirane promene mogle da postanu sistematske, a stečena znanja i veštine integrisani u postojeće aktivnosti službi, uz motivaciju izvršilaca/teljki, bila je neohodna podrška rukovodilaca/teljki i promena u sistemu.

Teškoće u ostvarivanju nastojanja da se aktivno uključimo u proces iniciranja promena i izgradnje praktične politike ogledale su se u nedostatku otvorenosti i inkluzivnosti u politici donosilaca odluka, na svim nivoima. I preterana centralizacija sistema odlučivanja, odnosno zavisnost od najviših nivoa odlučivanja čak i pri rešavanju operativnih pitanja, bila je jedna od uobičajenih prepreka za ostvarivanje pozitivnih uticaja. Po nama, ona je ukazivala i na tendenciju izbegavanja profesionalne i lične odgovornosti².

---

¹ U ovom tekstu *policy making* proces biće preveden kao kreiranje praktične politike;

² nije bilo formalne prepreke da se neke od predlaganih mera usvoje ili podrže, posebno što su postojali jasno vidljivi pozitivni efekti njihove primene, te je traženje saglasnosti nadređenih mogao biti izgovor nespremni za preuzimanje odgovornosti;

Hronologija obraćanja donosiocima odluka³

U februaru 2005. organizovale smo okrugli sto *Od dobrih namera do dobre prakse – da li su institucije spremne da se nose sa problemom nasilja u porodici*, sa idejom da se učesnicima/ama različitih pozicija i odgovornosti predstave ključni rezultati projektnih aktivnosti. Razmatrane su uloge i mogućnosti nadležnih institucija u implementaciji **inovativnih aktivnosti** u oblasti nasilja u porodici.

Zaključci skupa su bili da je dvogodišnji intenzivni rad u beogradskim Odeljenjima Gradskog centra za socijalni rad:

- *unapredio postupanje stručnih radnika/ca u situacijama nasilja u porodici, kao i korišćenje socijalnih i porodično-pravnih mera zaštite,*
- *uticao na promenu društvene pozicije centra za socijalni rad u zajednici, stavljajući ga u ulogu koordinatora aktivnosti,*
- *bio u skladu sa očekivanim promenama načina rada definisanim u predlozima reformskih projekata,⁴ kao i očekivanim promenama zakonske regulative.*

Imajući u vidu postignute rezultate i očekivane promene, predložile smo da se podrži i omogući **integracija** inovativnih aktivnosti u svakodnevni rad stručnih radnika/ca u centrima za socijalni rad, i to kroz:

- *uvođenje obaveze postavljanja pitanja o nasilju u porodici svim korisnicama/korisnicima usluga centra za socijalni rad, bez obzira zbog kog problema su se obratili centru,*
- *uvođenje osnovne evidencije o nasilju u porodici i evidencije o preduzetim merama socijalne i porodično-pravne zaštite, koja je razrađena u okviru projekta i koju bi trebalo povezati sa ostalim relevantnim evidencijama koje se vode u centru za socijalni rad,*
- *usvajanje principa, procedura i postupaka definisanih u okviru projekta kao standardne prakse centra za socijalni rad u postupanju sa nasiljem u porodici, a koji su usklađeni sa promenama u predlogu Porodičnog zakona i reformskim projektima Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike⁵.*

Podržavajući najavljene promene u organizovanju i uspostavljanju standarda rada u centrima za socijalni rad, za koje verujemo da će omogućiti veću delotvornost i efikasnost stručnih radnika/ca u odnosu na sve vrste socijalnih potreba korisnika/ca, posebno u odnosu na određene kategorije korisnika/ka – **žene i druge manjinske/marginalizovane grupe**, sačinjeni su komentari i predlozi kojim je podržan reformski proces:

Koristeći mogućnost da se upoznamo sa predlozima reformskih projekata, šaljemo vam komentare u vezi sa projektom: Razvoj integralne socijalne zaštite i unapređenje standarda stručnog rada. Izražavamo opštu podršku iznetim predlozima za reformu organizacije rada i definisanje standarda rada u centrima za socijalni rad u svim ključnim tačkama - u odnosu na predlog

³ ovde će biti prikazani originalni delovi iz dopisa poslanih predstavnicima institucija;

⁴ posebno projekata: *Razvoj integralne socijalne zaštite i unapređenje standarda stručnog rada* i *Opšti protokol o zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja*;

⁵ Zaključci i preporuke poslani su ministru i koordinatorki reformskih programa u Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, direktorki Gradskog centra za socijalni rad i rukovoditeljki Analitičko-istraživačkog centra GCSR. Nažalost, nije bilo odgovora na poslate dopise.

sadržaja osnovne delatnosti, model organizacije rada, definisanje profesionalnih odgovornosti, instrumente i detaljna uputstva, dokumentaciju, opšte etičke principe rada. Naši pojedinačni komentari usmereni su na isticanje važnosti pojedinačnih predloga, i/ili predlaganje relativno malih dopuna koje bi postojeće predloge učinile detaljnijim. Imajući u vidu činjenicu da predloženi modeli, principi i standardi nisu sastavni deo aktuelnih profesionalnih i ličnih vrednosti svih stručnih radnika/ca, tj. da njihovo sprovođenje neće biti lako i brzo, želimo da na ovaj način podržimo proces uvođenja promena koje su predviđene ovim dokumentom⁶.

U radu sa predstavnicima **policije** sticale smo brojne značajne uvide u poziciju ove službe, mogućnost unapređenja rada i odnose sa drugim relevantnim službama, pre svega tužilaštvom, sa kojim policija najdirektnije saraduje rešavajući slučajeve nasilja u porodici. Nekoliko konkretnih predloga učesnika/ca seminara organizovanih za pripadnike policije, odnosili su se na⁷:

1. *Potrebno je razviti sistematsku razmenu informacija između svih relevantnih službi u zajednici, da bi se povećala delotvornost i efikasnost postupanja. Posebno je neophodno stalno poboljšanje saradnje policije sa tužilaštvom.*
2. *Neophodno je da veći broj pripadnika policije prođe obuku o osnovnim karakteristikama i elementima postupanja u situacijama nasilja u porodici, a da se specijalističke obuke organizuju za timove u okviru OUP-a zadužene za ovu problematiku. Uputstva o postupanju (dežurne službe, patrole, inspektora...) treba da su dostupna svim pripadnicima policije.*
3. *Bilo bi korisno organizovati periodične analize knjiga evidencije, izveštaja policije u patroli i intervencija, kako bi se ustanovile tipične karakteristike nasilja i postupanja. Na osnovu ovih analiza bilo bi moguće praviti strategije za povećanje efikasnosti rada i saradnje sa drugim službama u zajednici.*
4. *Predloženo je da starešine prođu obuku, ili prezentaciju primera dobrih praksi u radu sa nasiljem u porodici, jer bi to olakšalo razumevanje za direktni rad pripadnika policije i povećalo vrednovanje ove vrste rada.*

Posle radnih sastanaka profesionalaca iz policije, centra za socijalni rad i domova zdravlja, na inicijativu predstavnika policije, predložene su mere za unapređenje saradnje sa tužilaštvom u cilju **usaglašavanja stavova i postupanja** prilikom rešavanja problema nasilja u porodici⁸. Sugestije su se odnosile na:

1. *Usaglašavanje kriterijuma za procenu stepena ugroženosti žrtve/i nasilja: visok stepen ugroženosti žrtve trebalo bi da utiče na hitnost intervencija svih službi nadležnih za nasilje u porodici. U odnosu na očekivanja od tužilaštva to bi značilo skraćivanje roka za prikupljanje obaveštenja i podizanje krivične prijave.*
2. *Ujednačeno tumačenje postojanja kontinuiteta nasilja u porodici: kontinuitet življenja u nasilju je jedna od specifičnih karakteristika ovog nasilja u odnosu na vanporodično. Žrtve se odluče da ga prijave tek posle dužeg perioda*

⁶ Dopis i dokument su poslali ministru i koordinatorki reformskih programa u Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, februara 2005. Koordinatorica reformskih programa, g-đa T. Čolin, ocenila je dopis pozitivnim doprinosom, a dokument je prosleđen relevantnim osobama, uključujući i donatore.

⁷ Iz dopisa upućenog načelniku Sekretarijata unutrašnjih poslova grada Beograda, aprila 2005. godine.

⁸ Dopis poslat opštinskim javnim tužilaštvima, juna 2005. godine. Odgovor u kome se izražava podrška inicijativi i spremnost na učešće na seminarima i savetovanjima koje organizuje Autonomni ženski centar stigao je od Prvog opštinskog javnog tužilaštva, a spremnost na saradnju uputilo je i Republičko javno tužilaštvo.

trpljenja. Iako je krivično delo definisano upotrebom trajnog oblika glagola (povređuje ili ugrožava telesni ili duševni integritet) postojanje formalnih dokaza da se delo ranije dešavalo (u policiji, centru za socijalni rad ili zdravstvenoj ustanovi), i/ili izveštaja o ranijem kažnjavanju izvršioca nasilja, ne treba da bude uslov za pokretanje krivičnog postupka. Ako se krivična prijava ne podiže prilikom prve prijave nasilja za koje je moguće pribaviti dokaze, to može imati dugoročne štetne posledice po žrtvu/e.

3. Odluke o odbacivanju krivičnih prijava: u situacijama kada se žrtva ne pridružuje krivičnom gonjenju, promeni prvobitno dati iskaz, ili koristi zakonsku mogućnost da ne svedoči, krivičnu prijavu ne bi trebalo odbaciti, ako postoje drugi dokazi koji se mogu koristiti u postupku. Specifičnost relacije između žrtve i izvršioca nasilja je najčešći razlog promena iskaza i odluka od strane žrtve/i. Mišljenja smo da tužilac treba da razmotri sve okolnosti izvršenja dela koristeći sve dostupne informacije i mišljenja drugih službi, te da na osnovu njih donese odluku o pokretanju postupka.
4. Prihvatanje nalaza lekara specijaliste kao dokaznog materijala za podizanje krivične prijave: insistiranje na lekarskim uverenjima, koja imaju veći pravni značaj, zbog činjenice da se plaćaju, onemogućava žrtve nasilja koje su materijalno ugrožene da ih pribave.
5. Ujednačeno tumačenje zakonskog pojma «član porodice»: dosadašnje neujednačeno tumačenje odredbi «član porodice» posebno u odnosu na partnerske relacije, može se značajno smanjiti činjenicom da je Porodičnim zakonom, u delu: Zaštita od nasilja u porodici, čl. 197 u stavu 3, definisano ko se smatra članom porodice.

Postojanje usaglašenog stava predstavnika svih službi, uključujući i organe krivičnog gonjenja, u vezi sa navedenim pitanjima, po mišljenju svih učesnika programa, doprinelo bi efikasnijem prepoznavanju i adekvatnijem reagovanju na nasilje u porodici.

Kao rezultat susreta profesionalaca/ki iz relevantnih službi u 7 beogradskih opština, a na osnovu prethodnog iskustva iz 9 opština, usaglašena je radna verzija **Sporazum o saradnji**. Većina učesnika/ca složila se da bi dokument imao veću težinu ako dobije formalnu podršku nadležnih rukovodilaca.⁹ Iako je iskustvo direktnih izvršilaca/teljki relevantno za promenu prakse, pokazalo se da ne postoji jednostavna procedura da ono bude uzeto u obzir prilikom iniciranja promena¹⁰.

Na saznanje da grad Beograd radi razvojnu strategiju do 2015. godine, u okviru koje se planira socijalna politika koja uključuje i pitanje nasilja u porodici, poslat je dokaz Sekretarijatu za socijalnu politiku i dečju zaštitu u kom je ukazano da su:¹¹

Aktivnosti Autonomnog ženskog centra (su) od 2002. godine, u saradnji sa Gradskim centrom za socijalni rad, Sekretarijatom unutrašnjih poslova i Sekretarijatom za zdravlje, vezane za rad u oblasti prevencije i zaštite od nasilja u porodici u svih 16 beogradskih opština. Iskustva koja smo stekle kroz saradnju, kao i dokumenti nastali učešćem predstavnika svih institucija,

⁹ Nadležnost je locirana na različitim nivoima – od neposrednih rukovodilaca (načelnika OUP-a, rukovodilaca Odeljenja GCSR ili direktora domova zdravlja) do rukovodilaca na gradskom nivou i nadležnih na nivou Ministarstava.

¹⁰ Predlog *Sporazuma o saradnji* između relevantnih službi u zajednici na rešavanju problema nasilja u porodici poslat je tokom maja i juna 2005. godine rukovodećim strukturama i donosiocima odluka (u oblasti socijalne politike i unutrašnjih poslova) na svim nivoima. O predlogu su obaveštene i druge zainteresovane strane, pre svega međunarodne organizacije koje se bave pitanjima iz ove oblasti – DFID, OSCE Misija, UNDP Misija, kao i Savet i Odbor za ravnopravnost polova, pri republičkoj Vladi, odnosno Parlamentu.

¹¹ Dopis poslat sekretarki za Socijalnu politiku i dečju zaštitu grada Beograda, juna 2005. godine.

mogu biti od koristi za izradu strategije. Verujemo da je važno da se u izradi dokumenata ne polazi iz početka, već da se koriste postojeća znanja i dobre prakse, kao i da se uspostavi koordinacija između aktivnosti u istoj oblasti, koje se odvijaju na različitim nivoima.

Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike, sledeći preporuke vladinog *Izveštaja o implementaciji milenijumskih ciljeva*,¹² formiralo je radnu grupu za izradu polaznog okvira za *Nacionalnu strategiju protiv nasilja*, a naš predlog upućen ministarstvu uključio je sledeću sugestiju:¹³

Imajući u vidu rasprostranjenost i težinu ovog društvenog problema, smatramo nužnim učešće svih relevantnih državnih institucija, ali i nevladinih organizacija, u izradi ovog dokumenta. Ipak, primećujemo nedostatak organizacija koje se bave zaštitom žena, iako su one najčešće žrtve nasilja u porodici. Zato predlažemo da se među članicama/članovima tima nađu i predstavnici/e organizacija koje se bave pitanjima nasilja prema ženama. U praksama drugih evropskih država (Austrija, Finska, Slovenija, Hrvatska i druge), smatran je važnim i sam proces izrade nacionalne strategije, a nevladine organizacije su bile nužne učesnice tog procesa.

Istim povodom, ističući **rodnu dimenziju** nasilja u porodici, poslate su sugestije predstavnicama vladinog i parlamentarnog mehanizma za ravnopravnost polova:¹⁴

Imajući u vidu rodnu dimenziju nasilja u porodici, preporuke svih međunarodnih dokumenata, prakse drugih evropskih država i višedecenijsko iskustvo domaćih ženskih organizacija u pružanju podrške ženama žrtvama nasilja i u aktivnom nastojanju da ova problematika bude zakonski regulisana kod nas, smatramo njihovo aktivno učešće u procesu izrade ovog važnog dokumenta nužnim. Takođe, način na koji se kreira javna politika, koja ima uticaj na celo društvo, treba da obezbedi da proces formulisanja predloga uključuje veliki broj različitih aktera – pojedinaca i grupa koje imaju direktne i indirektno interese za posledice primene politike.

Dokument *Polaznog okvira nacionalne strategije protiv nasilja*¹⁵, u poglavlju koje se odnosi na analizu stanja, uključio je kratak prikaz statističkih podataka o žrtvama nasilja koje su se obrate za pomoć konsultantskoj službi Autonomnog ženskog centra.¹⁶

¹² preporuka: Formulisanje i sprovođenje Nacionalnog plana akcije protiv nasilja u svakodnevnom životu i vođenje statistike o žrtvama nasilja, Izveštaj o implementaciji milenijumskih ciljeva, maj 2005.

¹³ Dopis upućen Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, zamenici ministra i koordinatorke radne grupe, juna 2005. godine. Ministarstvo (zamenica ministra) dopisom je potvrdilo da je u pripremi polazna osnova za Nacionalnu strategiju i da će kod donošenja odluke o učesnicima u tom procesu, imati u vidu i vaš (AŽC) predlog.

¹⁴ Poslati su dopisi predsednici Odbora za ravnopravnost polova u Narodnoj skupštini RS i potpredsednici Saveta za ravnopravnost polova pri Vladi RS, sa predlogom da, imajući u vidu funkcije i lični angažman, utiču da u proces izrade strategije, posebno na njene rodne elemente. Usmene potvrde opredeljenosti stigle su od obe predstavnice mehanizama za rodnu ravnopravnost. Istovremeno, strategija za izradu Nacionalnog plana akcije za žene, u nadležnosti Saveta za ravnopravnost polova Vlade RS, uključila je najširi krug zainteresovanih aktera, procedure (samo)kandidovanja i kriterijume selekcije.

¹⁵ *Polazni okvir nacionalne strategije protiv nasilja – radni tekst*, st 7., Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike, 2005

¹⁶ Na konferenciji za štampu, 5. oktobra 2005. godine, na pitanje predstavnice AŽC o isključenosti ženskih NVO iz procesa izrade okvira za strategiju, pomoćnica ministra je potvrdila da će u procesu izrade strategije one biti uključene, posebno ističući ugled i poziciju AŽC.

Kao pripremna aktivnost za izradu vladinog *Izveštaja o implementaciji Strategije za smanjenje siromaštva*, predložile smo dopunu formulara za prikupljanje podataka o merama i aktivnostima relevantnih ministarstava, koji nisu sadržavali pitanja o ostvarivanju ravnopravnosti polova,¹⁷ posebno u oblastima: tržište rada i zapošljavanje, socijalna zaštita, penzijsko osiguranje, zdravstvena zaštita i obrazovanje¹⁸.

Sledeći uputstva za implementaciju i praćenje sprovođenja Strategije za smanjenje siromaštva (SSS, Vlada Republike Srbije, 2003. godina) u okviru poglavlja Ljudska prava, ravnopravnost polova i posebno ugrožene grupe (str. 126) predlažemo da se u formulare za prikupljanje informacija za izveštaj unesu sledeće dopune:

- 1. Da se sve mere/aktivnosti iskazuju kroz realizaciju u odnosu na ugrožene (isključene) grupe, a svaka od njih prikazuje u odnosu na pol.*
- 2. Da se svi indikatori realizacije postavljenih ciljeva i preduzetih mera/aktivnosti prate i iskazuju kroz prikaz učešća ugoženih (isključenih) grupa i u odnosu na pol.*
- 3. Da se u odgovarajući formular za Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike unese dodatno poglavlje: Prevensija i pomoć ženama i deci žrtvama nasilja, smanjenje nasilja i zaštita žena od trgovine ljudima.*
- 4. Da se predvidi formular i zaduže ministarstva i/ili tela za rodnu ravnopravnost za izveštavanje u vezi sa poglavljem: Razvoj znanja o rodnoj ravnopravnosti, integrisanje u strategije razvoja, stvaranje zakonskih preduslova ravnopravnosti polova, izgradnja mreže institucija za poboljšanje položaja žena.*

Sugerishemo da se od predstavnika relevantnih ministarstava odgovornih za implementaciju SSS zahteva da podaci o merama/aktivnostima sadrže:

- precizne navode izvedenih programa (uključujući nazive partnera iz svih sektora – javnog, privatnog i nevladinog);*
- kvantitativne podatke na svim mestima gde je to moguće/opravdano, a kada se stanje poredi sa prethodnim, da se navedu podaci za oba perioda;*
- indikatore predviđene dokumentom prikazane u programu realizovanih mera/aktivnosti.*

Verujemo da samo precizan sistem praćenja implementacije ciljeva, mera/aktivnosti i indikatora Strategije za smanjenje siromaštva može da ukaže na ostvareni napredak, ili na kašnjenje i propuste u sprovođenju predviđenih mera. Imajući u vidu da je ovaj dokument od strateškog značaja za razvoj zemlje, predlažemo da sve sugestije za dopune formulara, kao i sugestije na podatke iz izveštaja koje su pripremila neka od ministarstava (a koja su nam bila dostupna u trenutku pisanja ovog dopisa), budu razmatrana sa timom potpredsednika Vlade Republike Srbije za implementaciju SSS.

U oktobru 2005. godine organizovale smo okrugli sto *Nasilje u porodici – čija je odgovornost?* Pozvani su rukovodioci Gradskog centra za socijalni rad i svih 16

¹⁷ Milenijumski razvojni cilj 3: Promovisati jednakost polova i dati prava ženama, uključen je u definisanje ciljeva, mera i aktivnosti Strategije za smanjenje siromaštva u Srbiji, Vlada Republike Srbije, 2003.

¹⁸ Dopisi su juna 2005. upućeni Vladinom timu za izradu Izveštaja, predstavnici ženskin nevladinih organizacija u Savetodavnom odboru civilnog društva, predstavnicima Odbora za smanjenje siromaštva i Odbora za ravnopravnost polova u Narodnoj skupštini RS, kao i predstavnicima međunarodnih organizacija koje podržavaju Vladine napore u sprovođenju Strategije za smanjenje siromaštva.

Odeljenja, kao i načelnici svih OUP-a i nekoliko odeljenja u SUP-u Beograd. Pored predstavljanja rezultata aktivnosti na projektu, predstavljen je **model saradnje** CSR i policije opštine Sombor, kao jedan od najboljih modela saradnje između ovih službi na lokalnom nivou.¹⁹ Naša namera je bila da podstaknemo rukovodioce/teljke da pruže podršku implementaciji ponuđenih rešenja/modela u okviru standardnih aktivnosti CSR i policije.²⁰

Efikasna prevencija nasilja će koštati, ali nasilje koje nije sprečeno - koštaće mnogo više²¹

Naše inicijative za konkretne promene u procedurama i postupanju, nastale u saradnji sa direktnim učesnicima/cama procesa zaštite od nasilja u porodici iz različitih službi i sektora, u centralizovanom sistemu odlučivanja koji se sporo menja, gube snagu i nestaju ukoliko nemaju podršku rukovodećih struktura i donosilaca odluka. Veći je broj uzroka za sporost odgovora nadležnih na predložene inicijative. Jedan od njih je činjenica da predlozi za promenu sistema zaštite od nasilja u porodici idu značajno ispred najavljenih reformskih promena javnih službi. Istovremeno, nadležne institucije nemaju efikasan mehanizam za pokretanje, ali ni dovoljno kapaciteta i motivacije za izvođenje efikasne promene. Nije zanemarljivo ni političko opredeljenje vlasti koje marginalizuje iskustva ženskih nevladinih organizacija, koje se problemom nasilja u porodici i zaštitom žrtava bave deceniju i po i čiji je udeo u prepoznavanju ovog problema i ponudi modela rešenja, nesumnjiv.

Iako uticaj na pozitivne promene u politikama i procedurama javnih službi nije lak i brz proces,²² on je neminovan zbog sve većih zahteva korisnika/ca i pritiska javnosti. Zakonske promene²³ i međunarodne obaveze koje je država preuzela značajan su doprinos budućim promenama sistema zaštite od nasilja u porodici, i kao što navodi Roza Logar:²⁴

...nije dovoljno potpisati odgovarajuće dokumente – dela moraju da prate reči. U mnogim zemljama ženske organizacije su posvećene osnivanju inicijativa za borbu protiv nasilja nad ženama na lokalnom nivou. Ove inicijative u zajednici su veoma važan pokazatelj funkcionisanja demokratije. Ali je negativan znak ako vlade ostave nevladinim organizacijama zadatak eliminisanja nasilja nad ženama ili ih nedovoljno ili uopšte finansijski ne podržavaju. To predstavlja kršenje njihovih nacionalnih i međunarodnih obaveza, kao što je pridržavanje CEDAW konvencije²⁵ i drugih.

¹⁹ Ovaj model predstavlja primer saradnje koja zahteva značajne promene u organizaciji i standardima rada, posebno u CSR, i zato je primenjiv samo u slučajevima kada postoji direktna zainteresovanost rukovodilaca za promenu.

²⁰ Neki od rukovodilaca Odeljenja GCSR pokazali su izrazito interesovanje. Odmah posle događaja iniciran je čitav niz aktivnosti (sastanak sa lokalnom upravom, sastanci sa rukovodstvom opštinske policije, a čak i dodatni kontakti sa Silvijom Kranjc, direktorkom CSR Sombor, da bi se detaljnije upoznali sa načinom planiranja i izvođenja promene). Sa predstavnicima policije iniciranje promena i dalje je spor proces – odgovornost za promenu je na najvišem nivou. Međutim, policija u većini opština ne odbija ponude za konkretnu saradnju, što je ohrabrujuće.

²¹ citat iz: Roza Logar: *Austrijski model intervencije u slučajevima nasilja u porodici*, str. 33 (ekspertski rad: Sastanak ekspertske grupe u organizaciji Odseka Ujedinjenih nacija za poboljšanje položaja žena u saradnji sa kancelarijom Ujedinjenih nacija za borbu protiv droge i kriminala, Beč, Austrija, 17. – 20. maj 2005. godine); izdanje: Autonomni ženski centar, Beograd, 2005.

²² posebno ako inicijative dolaze od predstavnica/ka nevladinih organizacija, čak i kada je nesumnjiv kvalitet i korisnost predloženih mera;

²³ bez obzira na trenutne manjkavosti;

²⁴ Roza Logar: *Austrijski model intervencije u slučajevima nasilja u porodici*, str. 32; izdanje: Autonomni ženski centar, Beograd, 2005.

²⁵ CEDAW konvencija – skraćeno od Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije prema ženama, usvojena u Ujedinjenim nacijama 1979. godine, ratifikovana od strane SFRJ 1981. SRJ je *pristupila*

Zaključujemo, potrebno je vreme da se promeni sistem zaštite žrtava nasilja u porodici, posebno zaštite žena. Stereotipni stavovi i predrasude osujećuju delotvornu i efikasnu profesionalnu akciju, a sporost sistemskih promena i isključivanje uticaja praktično proverenih modela, još više usporava ovaj proces. Odgovornost donosilaca odluka je da strategije za prevenciju, suzbijanje i zaštitu od nasilja u porodici postave na dugoročne osnove, uvažavajući sva dosadašnja pozitivna iskustva, a posebno dugogodišnja iskustva ženskih nevladinih organizacija.